

Posudek vedoucího diplomové práce

Magisterský program RS UK FHS v Praze

Název práce: **Profese zdravotní sestry na přelomu tisíciletí**

Jméno studenta: **Bc. Anežka Révayová**

Zaměření studia: řízení

Posudek vypracovala: Mgr. Blanka Tollarová, Ph.D.

Datum: 12.9.2014

Anežka Révayová ve své práci představuje vlastní kvalitativní výzkum profese zdravotní sestry a toho, jak sestry-seniorky, tedy sestry v čerstvě důchodovém věku, vnímají svou profesi, změny, kterými profese i celé zdravotnictví prošlo v průběhu jejich kariéry, a jak nahlízejí na další aktéry svého profesionálního života – kolegyně, lékaře a pacienty. Práce přináší i silnou osobní zkušenost autorčinu, která je nepochybným obohacením textu a ze které autorka často vychází ve svých interpretacích, byť mnohdy spíše nereflektovaně.

Práce je členěna do dvou částí, teoretické a empirické. V teoretické části představuje autorka historii profesionalizace ošetrovatelství, legislativní podmínky, které práci sestry upravují, a široce se zabývá fenomény, které přispívají vytvoření image profese sestry. Teoretická část trpí dvěma problémy. Prvním problémem je, že je teoretická část velmi málo propojena se zjištěními výzkumu, a je spíše výčtem témat a faktů než výkladem jednoho centrálního jevu, kde by bylo patrné, jaké fenomény spolu jak souvisejí. Druhým problémem je nedostatek teoretické opory pro centrální téma práce (řád), a práce pouze s českou literaturou, resp. literaturou, o které referují publikace českých akademiků. Pro hlubší teoretické zakotvení výkladu centrálního pojmu řádu a vztahu mezi lékaři a sestrami však v české produkci příliš mnoho literatury nenajdeme – a diplomové práci tato opora nakonec chybí. Na obhajobu autorky ovšem konstatují, že řešerši českých pramenů provedla velmi důsledně, a nastudovala o ošetrovatelství a postavení sestry téměř vše. A zároveň, že téma řádu, jak jej našla ve vyprávěních, se v zahraniční produkci obtížně hledá, neboť vývoj zdravotnických institucí je u nás oproti světu značně odlišný, nebo aspoň posunutý o léta socialistického zdravotnictví.

V empirické části představuje autorka zjištění svého výzkumu: zejména jde o klíčový koncept „řádu“, ke kterému jsou sestry vychovávány, je pro ně hlavní normou, která musí být dodržena a zachována. Autorka ukazuje jednotlivé dimenze a podoby tohoto řádu (od úklidu, přes respektování hierarchie mezi pracovníky, po poslušnost a oddanost pravidlům, a absolutní připravenost sestry na výkon povolání či její „všeumělství“). Za nejprínosnější a také nejsilnější část práce považují kapitolu 3.4 Interpretace dat, kde autorka hutně zobrazuje, jak její vypravěčky podávaly svou výchovu, výkon povolání, vztahy k lékařům a pacientům a pohled na mladou generaci sester – to vše v kontextu snahy po udržení a zachování přísného

řádu, který má podle jejich názoru, výchovy a zkušeností ve zdravotnictví být a má se za každou cenu udržet. A to i za cenu značné osobní sebe-disciplinace a radikálního managementu emocí – který ovšem sestry jako radikální nevnímají, neboť je pro ně normální součástí profese a dobře zvládnutým nástrojem, jak profesi vykonávat a přitom na sebe, svou těžkou práci a často velmi nevýhodné postavení, být hrdé a při ohlédnutí mít ze své životní profesní dráhy radost a uspokojení.

Jako vedoucí práce jsem byla svědkem autorčina dlouhého a poctivého hledání centrálního tématu práce i osobního vypořádávání se se zjištěními a se samotnými životními příběhy vypravěček. Autorka sama je zdravotní sestra, a tak musela také překonávat problémy insidera: musela se snažit vidět mnohé pro ni neviditelné či automaticky platné, musela se dívat kriticky na svou vlastní profesi, se kterou je srostlá, pokoušela se uchopit dilemata a ambivalentnost či dokonce rozpornost požadavků na sestry, které má sama uvnitř sebe zpracované či zahlazené. Anežka Révayová se potýkala s velmi rozsáhlým materiálem sebraných biografických vyprávění, jehož analýza vyžaduje značnou zkušenost, kterou studentka v průběhu měsíců teprve postupně získávala.

Tuto nezkušenost v analytické i teoretické práci a značné osobní nároky na autorku proto chápu jako hlavní důvody, proč práce nakonec působí velmi ambivalentně. Teoretická část práce působí až suše, informativně, místy není jasné, zda je téma skutečně pro výklad nutné (např. problém řešení dvojkolejnosti vzdělávání sester). Navíc se pohybuje na hranici (a na obě strany ji někdy překračuje) mezi kritickým pohledem na prezentovaná témata a jejich nekritickým přijímáním (např. téma osobnostních dispozic sester či genderových aspektů výkonu zdravotnických profesí). V empirické části je autorka často nekonkrétní, témata načrtává, ale pro nezasvěceného nepopisuje dostatečně přesně (např. pokud se starší sestry srovnávají s mladšími, tak v čem? Jak to srovnání dopadá?), nebo nejsou zjištění a někdy i velmi silné závěry dostatečně podložena daty (pocit nedocenění sester, z čeho pramení jejich pocity hrdosti, motivace lékařů pro jednání vůči sestrám, závěr, jak sestry skutečně samy reflektují, že jsou téměř hromosvodem lékaře). Zároveň jsou tyto nedostatky vyváženy velmi dobrými postřehy a závěry – od samotného výběru řádu jako centrální kategorie, přes přesný popis managementu emocí sester či pojmenování pravidel a norem, kterými se sestry při své práci řídily a považují je za klíčové. Jako velmi přínosné a oživující považují také používání „in vivo“ kódů (mít všechno v ažúru, „ty mladý holky“) – autorka je sice často nevytěžuje, neinterpretuje plně významy použitých frází nebo sousloví, ale podává jejich výklad dostatečně a v textu je využívá trefně.

Diplomová práce má své slabé a silné stránky a celkově podle mého názoru splňuje nároky kladené na diplomovou práci. **Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako velmi dobrou.**